

Mukaanda a Pawuli wa mioolo kwaa basi Kolito Kotili

Umata mu mukaanda a Pawuli wa tsiomi kwaa basi Kolito, mikeenzi mili mu umata ku ngaanda Kolito, na bali mu utsinduu mikaanda mu mapeembi mo mamoolo: Pawuli li mu utsinduu kwaa basi Kolito na bo ka bali mu utsinduu kwaa nde (2.3). Induu kia Pawuli na basi Kolito ili mu usiindi ubiiyi. Tswaamina Pawuli ubwayene ku ngaanda Kolito, nde li mu ukwasonuu kwaa bo mu usaa uyiluu induu kii.

Mu kiiti kia tsiomi natee kia tsaamba (1–7), Pawuli li mu ukala mutindi a nde wa uba *tumu a Yiisu*. Kwaa nde, kio ili *isala*. Tsimi a nde ndila ya uyaabisa Nziaambi wuli Taayi na Yiisu Kristo mu mambuu moosi. Mu isala ki nde ayaki, mapasi ma mupili na mupili na mamubiti ku peembi a likwa mali malaa. Nde li mu ukama mutimi mu mo. Bu nde ali mu umweese bifwaani bii, Pawuli li na ilimbisi ti sa abiti basi Kolito mu usiingi nde na nziisili a nde.

Mu kiiti kia pwoombo natee kia wa (8–9), Pawuli li mu uloombo kwaa ngaa Kristo ba ku ngaanda Kolito mu ukaba mu mutimi mosi, kwaa bangaa Kristo ba ku ngaanda Yerusalemi, babali bawe. Mbayili ya binaa yi babamosi bali na yo, yafwaana ubaasila babahale. Mu taanga di Pawuli akisonuu mukaanda wu, ngaanda Kolito ali ngaanda ya

busini. Baata bakisa ngo mumbungu kuu, na mboongo diali na ndutu yalaa. Biiti bi bili mu ubiti mu utsimi bwa ubaasila bambaayi. Yiisu Kristo, wali isini, akitii muwele, paa asa ti baata baba bisini mu buwele ba nde (8.9). Ndaa yii yili mu uha kuulu kwaa baata mu ubaasili bambaayi.

Mu kiiti kia kuumi natee kia kuumi na bitata (10–13), Pawuli li mu usa lisoboso nha kati a mitindi mioolo mia uba tumu a Yiisu Kristo. Libuundu la ku Kolito lali laviinzuu munda baata bali mu uha nziisili yasobuu na ya Pawuli (11.3-4). Balibuundu bali mu uduku nziisili a baata baa. Baata me bali mu umonuu weti batumu ba Yiisu babanene. Bo bali na tsuyili yimbwe. Bo bali na mvuungu. Bo bali mu ubili mu ibo makulu munda bo babanguu. Kii ili ifwaani kia binzia-nziaambi bialaa bili mu ngaanda Kolito.

Pawuli li mu umweese ti nde li tumu a Yiisu wa mutindi mukimi. *Tumu a Yiisu Kristo li mu ukuluu* mu usa ti bambaayi banaanguu. Nde li mu usiingi uba wadee munda ti nde li mu uyaka mifuri mili mu umata kwaa Nziaambi. Nde a li mu uloombo iloo so imosi pe munda mbweeyili a nde, so mbilili, so busini. Pawuli li mu ulibili basi Kolito moonyi ti nde ayaabisi bo Ndaa Yimbwe kwa ibuu, kwahele a uloombo bo mboongo. Yii yili mutindi wa uleele ti litoono la Nziaambi mu baata lili la ibuu. Nziaambi a li mu uha iloo kwaa muutu pe, mu ukebe mvutu.

Mabwee

¹ Me Pawuli, tumu a Kristo Yiisu mu litoono la Nziaambi, ndi mu usonuu mukaanda wu kwaa

libuundu la Nziaambi la ku ngaanda a Kolito, na kwaa babangira boosi bali mu itinini kia Akayi. Me ndi itwaari na mwaana a nguu a bisa-beni Timoteo.

² Nyaala bweese na iyeenge bili mu umata kwaa Taayi a bisa-beni Nziaambi na Pfumu Yiusu Kristo biba na beni!

Pawuli li mu uvutulu matoondo kwaa Nziaambi

³ Dibilani Nziaambi, Taayi a Pfumu a bisa-beni Yiusu Kristo. Nde li Taayi waluuu mu bubwe, Nziaambi wuli mu uhamisanga baata mu mandaa moosi.

⁴ Nde li mu uboondo bisi mu mapasi ma bisa-beni moosi, paa ti bisi ka dituu uboondo baata boosi babali ku tso mapasi ma mupili na mupili, mu uha bo mboondili yi bisi bameme diayaka kwaa Nziaambi.

⁵ Mu ngwanya, weti bu dili mu umono mapasi malaa mu itwaari kia bisi na Kristo, ni buu ka, mu Kristo bisi dili mu uholo pamini yinene.

⁶ Mu taanga di bisi dili mu umono mapasi, ni mu ndaa pamini a beni na ukala beni. Na mu taanga di Nziaambi ali mu uhamisa bisi, ni mu ndaa ti beni diyaka mboondili yikaabaasila beni mu uba na mukonono, mu maana mapasi ma bisi dili mu umono ka.

⁷ Mu yii, bisi dili na ilimbisi kiahama mu beni, na bisi diyaaba ti, bu beni dili mu ukaba mapasi itwaari na bisi, Nziaambi ka sa ahamisa beni itwaari na bisi.

⁸ Mu ngwanya, baana ba nguu ba me, bisi dia-
toono ti beni diyaaba mapasi ma bisi diamoni ku
itinini kia Asia. Mapasi maa ali mavulu uleme,

na mali mavulu mifuri, mu iteesi kiabiti bisi mu udiimbisi ilimbisi kia ubwaba moonyi.

⁹ Ka bisi, mu mitimi mia bisi, bisi diakimono weti ti bisi baata babamaaha tsieembili ya likwa. Ka mandaa maa mayilimi buu, paa ti bisi diyii unyaala usa imiini kia bisi mu bisi bameme, ka mu Nziaambi wuli mu usiimbili babakwa.

¹⁰ Ni nde akuulu bisi mu mapasi ma likwa ma pili yii, na nde sa abwakuulu bisi mu mo. Ngwanya, bisi diasuusu ilimbisi kia bisi mu nde, na bisi dili na ilimbisi ti nde sa abwakuulu bisi.

¹¹ Na beni ka dili mu ubaasila bisi mu liku-undu la beni. Mu yii, bisi sa dibaa bungori ba Nziaambi munda ma makuundu ma baata balaa, na baata balaa sa bavutulu matoondo kwaa Nzi-aambi munda bweese ba nde, na baata balaa sa bavutulu nde matoondo mu ndaa bisi.

Pawuli asobi minhana mia nde mia midieenge

¹² Mono ndaa yi bisi dituu uba na kinyi mu yo ni yi: weti muniingi a ndaa wuli mu uyuhunu kutso mitimi mia bisi, wuli mu uta imbaangi mu ndiaatili a bisi mu tsi, na vulu-vulu kwaa beni, mu ngwanya na buleembi bali mu umata kwaa Nziaambi. Mutindi a ndiaatili a bisi mu tsi, a yali pe ya mayele ma baata ba tsi, ka ya bweese ba Nziaambi.

¹³ Mu mikaanda mia bisi, bisi a dili mu usonuu beni mandaa makimi pe, so a ndila mandaa ma beni dili mu ukwataanga na ma diakwayaaba. Na me ndi na ilimbisi ti beni sa diyiluu uyaaba bubwe-bubwe mandaa ma,

¹⁴ weti bu beni diakwayaaba hoolo: mu ilu-umbu kia nziriri a Pfumu a bisa-beni Yiisu, beni

sa diba na kinyi mu bisi, weti bu bisi ka dikaaba na kinyi mu beni.

¹⁵ Me ali na ilimbisi mu ndaa yii, ni mu buu me nali nanhana ukwayiri kwaa beni, paa ti beni dibaa bweese mu mbala ya dioolo.

¹⁶ Mu ngwanya, me nali na nzala ya ukwalabuu kwaa beni, tswaamina me niyene ku itinini kia Masedwane, na nha mbisi me nakeni ubwayiri avutuu kwaa beni. Mu yii, beni diakeni ubaasila me mu udukusu midieenge mia me ku Yuuda.

¹⁷ Bu me nakisa minhana mii, mu uleele ti mat-simi ma me ali ma yulu a yulu? Minhana mi me ndi mu usa, mu ndila litoono la imuutu me ndi mu usa mio, paa ti me «siingi» na «ubisi» mu mbala mosi?

¹⁸ Nziaambi walibweeye li mbaangi a me: mandaa ma bisi dili mu uleele beni a mali pe «Ee-e» na «ngori» mbala mosi.

¹⁹ Ni mu buu, Yiisu Kristo nde makulu Mwaana a Nziaambi wu bisi diayaabisi kwaa baata, Siila, Timoteo na me makulu, a ayiri pe mu uba mbala mosi «Ee-e» na «ngori». Ka taanga dioosi nde ni «Ee-e» a Nziaambi.

²⁰ Mu ndaa ti, Kristo ni «Ee-e» wuli mu ukuusu ndasini dia Nziaambi dioosi. Ni mu Yiisu Kristo bisi dili mu uleele «Ameni» a bisi, «Ee-e» a bisi mu uha buzitu kwaa Nziaambi.

²¹ Na, ni Nziaambi nde makulu li mu uhamisa bisa-beni mu Kristo. Ni nde ka abiaalisi bisi mu lituu la nde.

²² Nde asa bisi inyeme kia nde mu umweese ti bisi dili baata ba nde, na nde ayitili Muheebili wa Ngira mu mitimi mia bisi weti ikuku kia tsiomi kia mamabwe ma nde aswehele bisi.

²³ Me niholo Nziaambi weti mbaangi a me, nde utuu umaasa muwuumu a me so me futi pia: ni mu ndaa ukala beni, me naholo kesili ya uhele uyiri avutuu ku ngaanda a Kolito.

²⁴ Bisi a dili na nzala ubamuu beni pe mu mandaa ma beni diafwaana usa imiini mu mo. Mu ndaa ti, beni dili diahama mu imiini, ka bisi dili na nzala ya usala itwaari na beni mu kinyi a beni.

2

¹ Ni mu buu, me naholi kesili ya uhele uyiri avutuu kwaa beni kutso ngebe.

² Mu ndaa ti, so me loosi beni mu ngebe, na kaabwaha me kinya? Wuu wu me nimweese ngebe, utuu ubwaha me kinya?

³ Ni mu buu, me nasonii kwaa beni, weti bu me nakwisonuu kwaa beni. Me a natoono pe ti, bu me niyiri kwaa beni, baata babakeni uha me kinya bamweese me ngebe. Mu ngwanya, me ndi na ilimbisi mu beni boosi ti: kinya a me, ni kinya a beni boosi ka.

⁴ Ngwanya, me ndi mu usonuu beni mukaanda wu kutso ngebe dialaa, na mutimi a me aleme na aluulu mu matsanga, a mu ndaa umweese beni ngebe pe, ka paa ti beni diyaaba mu ki iteesi me natoono beni.

Usa kolokolo kwaa muutu watulu ndaa

⁵ So muutu atuli ndaa yiyimweese ngebe, a kwaa me pe nde amweesi ngebe, ka kwaa beni boosi, mu uhele uba na ndabisa, kwaa ndaamba baata nha kati a beni.

⁶ Mu muutu wa pili yii, bifeenge bia baata babalayi nha kati a beni mu libuundu biakuu.

⁷ Ni mu buu, mu taanga di, beni diafwaana usa nde kolokolo na uhamisa nde, paa ti ngebe dialaa dinyaala ubwiisi ilimbisi kia nde.

⁸ Ninha, me niloombo kwaa beni, dimweese nde ifwaani kia litoono la beni.

⁹ Ni mubuu, me nasonuu ka kwaa beni mu ndaa yi: me naba na nzala ya uyesene beni, mu uyaaba mbii ti beni dili keni diayilimi mu utumumu tumini dia me.

¹⁰ Bu beni disa muutu kolokolo mu bubi ba nde, me ka siiri nde kolokolo. So me siiri kolokolo, munda ti me moni ndaa yafwaana ti me sa nde kolokolo. Me siiri buu mu toono a beni, nha kulu a Kristo.

¹¹ Me nayiluu buu, paa ti Saatina anyaala unangimina bisi. Munda ti, mu ngwanya bisi diayiluu uyaaba matsimi ma nde.

Minyoongo mia Pawuli ku Trowasi

¹² Mu taanga di me natoori ku Trowasi mu uyaabisa Ndaa Yimbwe ya Kristo, me namoni ti Pfumu adibili me kuulu yafwaana mu usa isala.

¹³ Ni mu buu, me a nabayi iholo pe mu muwumu a me, munda ti me a namoni mwaana nguu a me Tito pe. Ni mu buu, me nasiisi baata ba ku Trowasi, na me nayeni ku itinini kia Masedwane.

Mbiingili mu Yiisu Kristo

¹⁴ Ka divutulani matoondo kwaa Nziaambi. Munda ti nde li mu ubaa biingisanga bisi taanga dioosi itwaari na Kristo. Nde li mu usalila bisi mu nziaabili a Kristo mu mambuu moosi, weti mananaasa ma tsulu yimbwe yili mu utsaamuu mu mambuu moosi.

¹⁵ Ni mu buu, kwaa Nziaambi bisi dili weti mananaasa ma Kristo ma tsulu yimbwe. Bisi dili mananaasa ma tsulu yimbwe nha kati a baa babali mu kuulu ya liyobolo, na nha kati a baa babali mu kuulu ya pfuuyili.

¹⁶ Kwaa bana, yo ni tsulu ya likwa yili mu ubiti ku likwa. Ka kwaa babamosi, yo ni tsulu ya moonyi, yili mu ubiti ku moonyi. Mu yii, na utuu usa isala kia pili yi?

¹⁷ Bisi a dili pe weti baata babamosi babali mu usa mumbungu mu Mandaa ma Nziaambi. Ka bisi dili mu utsuu ngwanya mu kumbu a Nziaambi, nha kulu nde mu itwaari na Kristo.

3

Basiali ba nzuyisini yinyatii

¹ Buni, bisa-beni sa dibwasaa ti dibwayabina mu ibisi-bameme? So a buu pe, bisi aba na nzala ya umweese beni mikaanda mimitumu bisi mu usa isala, so uloombo beni mikaanda me weti buli mu usa babamosi?

² Mukaanda a bisi ni beni. Mukaanda wubasonuu mu mitimi mia bisi na wu baata boosi butuu uyaaba na utaanga.

³ Mu ngwanya, yili mu umonuu na yaki-yaki ti, beni dili mukaanda wu Kristo asonuu na aha kwaa bisi mu isala kia bisi. A basonuu pe mukaanda wuu mu maamba ma ilapi, ka mu Muheebili a Nziaambi wa moonyi. A basonuu nde mu bibari bia mamanya pe, ka mu mitimi mia baata.

⁴ Bisi dili mu utsuu buu, munda ilimbisi ki bisi dili na kio mu Nziaambi mu kuulu ya Kristo.

⁵ Bisi dili mutsimi ti, bisi utuu pe uyiluu ndaa ya pili yii so mosi, mu mifuri mia bisi bameme. Ka mifuri mia uyiluu mandaa ma bisi dituu iyiluu, mili mu umata kwaa Nziaambi.

⁶ Ni nde waha bisi mifuri mia uba basiali ba nzuyisini yinyatii. Yo a yadiaalila pe ku tsini a mikele mibasonuu, ka yo yadiaalila mu Muheebili a Nziaambi. Mundaa ti, mikele mibasonuu mili mu ubiti ku likwa, ka Muheebili a Nziaambi li mu uha moonyi.

⁷ Mikele bali basonuu mio nha yulu a bibari bia mamanya, na buzitu ba Nziaambi bakingeyine mu taanga dii. Kiinzi kia Mooso kiakingeyine mu iteesi kili ti, baana ba Iseraeli ali utuu pe utala isooso mu misi mia bo, ka bunu ungeyine kuu kwali kwa ndila mwaana a taanga hoolo. Ka mbiiti mikele mibali basonuu mili mu ubiti ku likwa, miamonii na buzitu ba pili yii,

⁸ buni bukaaba bunene ba buzitu ba isala kia Muheebili a Nziaambi?

⁹ Mikele mili mu usieembe baata, mialuulu mu buzitu. Ka buni bukaaba bunene ba buzitu ba isala kia Muheebili wuli mu ukitisi baata baba balibweeye?

¹⁰ Mu ngwanya, buzitu bangeyini mu taanga dialabii, bali mu udiimbili nha kulu a buzitu ba lolo, babali ngo bunene.

¹¹ Ngwanya, so mandaa mali mu uhele udiingi ali malulu mu buzitu, buni bukaaba bunene ba buzitu ba mandaa ma mudiingi?

¹² Bu yili ti bisi dili na ilimbisi kili pili yi, mu yii, bisi a dili na boomo pe.

¹³ Bisi a dili mu usa weti Mooso pe, wafuyi kiinzi kia nde mu tsaanda paa ti baana ba Iseraeli,

banyaala umono ku udiimbili ungeyene kwa buz-itu kwa ndila mwaana taanga hoolo✧.

¹⁴ Ka bo babisi usiingi. Mu ngwanya, natee mu taanga di, yiina tsaanda me yii yili mu ufuu misi mia bo, nha bo bali mu utaanga mikaanda mia nzuyisini yikulu. A bamweese pe kwaa bo ti, mu liyalila la Kristo tsaanda yii yili mu udiimbili.

¹⁵ Na tee lolo li ka, mu pasi taanga di bo bali mu utaanga mikaanda mia Mooso, tsaanda yii yili mu ufuu mayele ma bo.

¹⁶ Mabasonuu Mangira mali mu uleele ti, mu taanga di muutu ali mu ukiinguu kwaa Pfumu, tsaanda yii yili mu umatuu✧.

¹⁷ Ka nhaana nha Pfumu ni Muheebili. Na nha li Muheebili a Pfumu, ni nhaa nha li bunyanga.

¹⁸ Bisi boosi babamaamaasa tsaanda ku kiinzi, buzitu ba Pfumu bali mu umonuu mu bisi, weti mutso limweenyi. Ni mubuu, bisi diamaakituu mu ufwaanina na Pfumu, na bisi diamaamata mu buzitu bamosi, mu uyoo mu buzitu babwavulu bunene. Mono, mandaa mali mu uyiluu Pfumu, nde wuli Muheebili.

4

Busini ba muheebili mu bikoombu bia tumu

¹ Ka Nziaambi akwiilili bisi ngebe na nde ahi bisi isala ki, ni mubuu, bisi a dili mu udee pe.

² Bisi dimaabisi tsialili ya tsweeyi na ya tsionyi. Bisi a dili mu usalila pe mayele mamabi, na bisi a dili mu utekese pe Mandaa ma Nziaambi. Ka bisi dili mu uyaabisa ngwanya bubwe-bubwe, na

matsimi ma bisi nha kulu a Nziaambi mali ti, baata boosi basiingi isala kia bisi.

³ So Ndaa Yimbwe yi bisi dili mu uyaabisa yili yibafuu tsaanda, yo yili buu ndila kwaa babufuu.

⁴ Bo a bali mu usa imiini pe, munda ti Saatina, nziaambi a tsi yi, amaadibuu mayele ma bo. Nde li mu ukoonoso bangooyi umono liyalila, lili mu umata mu Ndaa Yimbwe ya buzitu ba Kristo, wuli ifwaani kia Nziaambi.

⁵ Mu ngwanya, bisi a dili mu uyiisi pe mandaa ma bisi bameme mu nziisili a bisi, ka Yiisu Kristo bisi dili mu uyaabisa, nde wuli Pfumu. Na bisi dili basiali ba beni munda Yiisu.

⁶ Nziaambi aleeli: «Liyalila sa lingeyene kutso pimisi[☆]!» Mu ngwanya, ni nde ka li mu uyalisa liyalila la nde ku tso mitimi mia bisi, mu uha bisi nziaabili ya liyalila ya buzitu ba nde, yili mu ungeyene nha kiinzi kia Kristo.

⁷ Ka bisi badili mu ubiti busini ba muheebili baanaba mu bisi, bisi dili weti bikoombo bia tumu. Mu yii, baata bali mu uyiluu uyaaba ti lituu la kimikimi li, kwaa Nziaambi lili mu umata, ka a kwaa bisi pe.

⁸ Baata bali mu udwaanisa bisi mu mapeembi moosi, ka a bali mu ubiingi pe nha yulu a bisi. Matsimi ma bisi mali mutele-mutele, ka bisi a dili mu ubwiisi ilimbisi pe.

⁹ Baata bali mu ukwaamisa bisi, ka Nziaambi a li mu ubwoongolo bisi pe. Bo bali mu ubala bisi nha tsi, ka bisi a dili mu ufuu pe.

¹⁰ Mu taanga dioosi, bisi dili mu ulwaata likwa la Yiisu mu manyutu ma bisi, paa ti moonyi a nde amonuu ka mu manyutu ma bisi.

[☆] 4:6 Mba 1.3

¹¹ So bu dili moonyi, bisi dili nha peembi a likwa mu taanga dioosi, mu toono a Yiisu. Paa ti moonyi a nde amonuu ka mu manyutu ma bisi mamukwa.

¹² Ni mu buu, likwa lili mu usala mu bisi, paa ti moonyi asala mu beni.

¹³ Mabasonuu ma Ngira mali mu uleele: «Me na sa imiini, ni mubuu me na tsuyi.» Bisi ka, mu muheebili ndila mosi wuu wa imiini, bisi diasa imiini, ni mubuu bisi dili mu utsuu✧.

¹⁴ Mu ngwanya, bisi diayaaba ti Nziaambi wasiimbili Pfumu Yiisu mu babakwa, sa asiimbili ka bisi itwaari na Yiisu, na nde sa asuusu bisi itwaari na beni nha kulu a nde.

¹⁵ Mapasi moosi ma bisi dili mu umono, ni mu mbweyili a beni, paa ti baata babalayi bayaka bweese ba Nziaambi babalayi. Mu yii, maku-undu ma mvutili a matoondo munda buzitu ba Nziaambi sa bavulu bulayi munda lisieme li bo bakaayaka.

Ilimbisi kia buzitu babuhele uwa

¹⁶ Ni mubuu, bisi a dili mu udee pe. So bu ili ti nyutu a bisi yili mu ukongo buke-buke, muwu-umu a bisi li mu ubaavutuu wumunyatii pasi iluumbu.

¹⁷ Mapasi ma bisi dili mu umono mali mapasi ma mwaana taanga hoolo na ma yulu a yulu, ka mo mali mu ubutu mu bisi buzitu ba bilimi na bilimi mu iteesi kiavulu.

¹⁸ Munda ti, bisi a dili mu usaa mandaa ma baata butuu umono pe, ka mandaa ma bali mu uhele umono. Mandaa mabali mu umono a mali mu udiingi pe, ka mabali mu uhele umono mali mu udiingi bilimi na bilimi.

✧ 4:13 Mkg 116.10

5

¹ Mu ngwanya, bisi diayaaba ti, mbiiti ituru ki bisi dili mu kio, pili mosi nyutu a bisi ya toto, yifuyi, bisi dili na nzo mu mayula yi Nziaambi atuungulu bisi. Nzo me ni yibahele utuungu mu mioo mia baata, yikaadiingi bilimi na bilimi.

² Na bisi dili mu umono pasi mu taanga di, munda ti bisi dili na nzala yalaa ya ulwaata nyutu a bisi ya ku yula.

³ Mu ngwanya, so bisi dilwaati nyutu yii, bisi a dibwamonuu pe baata bali pene.

⁴ Ee-e, mu taanga dioosi di bisi dili mu uba mu ituru kia mwaana taanga hoolo ki, bisi dili mu umono pasi weti bisi diabiti mufunu waleme. A mu uleele pe ti bisi dili na nzala ya uduulu nyutu a bisi ya toto, ka bisi dili na nzala ya ulwaata nha yulu a yo, nyutu ya ku yula. Paa ti, moonyi aba nha yulu a bioosi bibikwa.

⁵ Ni Nziaambi nde makulu akwayiluu bisi mu moonyi wuu. Nde aha bisi Muheebili a nde, weti ikuku kia tsiomi kia mamabwe ma nde asweehele bisi.

⁶ Ni mu buu, bisi dili diahama mu taanga dioosi! Bisi diayaaba ti, mu taanga dioosi di bisi dili mu nyutu yi, bisi dili taka na Pfumu.

⁷ Mu yii, bisi dili mu udiaata mu imiini, ka a mu bi dili mu umono pe.

⁸ Bisi dialuulu mu pamini, na diatooni usiisi nyutu yi mu uyadiaala bebele na Pfumu.

⁹ Ka tswaamina a mioosi, bisi diatoono uha nde kinyi, so bisi dibeeri mu nyutu yi, so a buu pe, dimatii mu yo.

¹⁰ Mundaa ti, bisi boosi diafwaana utemene nha kulu a mbata a Kristo ya pfuundisi, paa nde afuundusu bisi. Ni mu buu, pasi muutu sa abaa musieende a nde mu mimibwe, so a buu pe, mu mimibi mi nde ayiluu mu nyutu a nde.

Kristo avutili iyeenge kia bisi na Nziaambi

¹¹ Bisi diayaaba mbiindili a likiinzi la Pfumu, na bisi dili mu ubamuu baata mu uyaaba mandaa ma bisi dili mu uleele. Nziaambi ayaaba bisi bubwe, na me ndi na ilimbisi ti mu matsimi ma beni ka, beni diayaaba bisi bubwe-bubwe mu tso mitimi mia beni.

¹² Bisi a dili pe na nzala a ubwamonuu mu ibisi-bameme nha kulu a beni, ka bisi ditoono uha beni kuulu yi beni diba na kinyi mu bisi. Mu yii, beni sa dituu uvutulu kwaa baata babali mu usa liwaa mu mandaa mali mu umonuu ku mbari, ka a mu mamali ku tso mutimi pe.

¹³ So dili biwulu, ni mu toono a Nziaambi bisi dili buu. So bisi dili na biluunzi bibibwe, ni mu toono a beni.

¹⁴ Mu ngwanya, litoono la Kristo lili mu ubamuu bisi mu ukengese matsimi ma ti: muutu ndila mosi akwa mu baata boosi. Mu yii, boosi bakwi.

¹⁵ Nde akwa mu toono a baata boosi, paa ti babali moonyi banyaala ubwaba moonyi mu ibo-makulu. Ka baba moonyi mu wuu wakwa na wasiimbuu mu babakwa mu toono a bo.

¹⁶ Ni mu buu, bisi a dibwaholo muutu so mosi pe mu ndila polili ya imuutu. So bu yili ti, mu taanga dialabii, bisi diali diayaaba Kristo mu imuutu, mu taanga di, bisi a dili mu ubwayaaba nde buu pe.

¹⁷ Ni mu buu, so muutu li itwaari na Kristo, nde li iyiluu ki inyatii: mandaa ma makulu mamaal-abuu, mandaa mamanyatii mamaakiti☆.

¹⁸ Mandaa maa moosi mali mu umata kwaa Nziaambi, wavutulu itwaari kia nde na bisi mu Kristo, na waha bisi isala kia ubiti bambaayi bakimi mu uvutulu itwaari na nde:

¹⁹ Mu ngwanya, mu Kristo, Nziaambi akisala mu uvutulu itwaari kia nde na tsi, kwahele a utaanga mamabi ma baata. Na nde abiaalisa bisi mu uyaabisa ndaa yi, ya mvutili a itwaari.

²⁰ Ni mu buu, bisi dili batumu ba Kristo atsin-duu, Nziaambi nde makulu li mu usalila bisi mu uta beni mbili. Na mu kuumbu a Kristo, bisi diloombo kwaa beni mu uvutulu itwaari na Nziaambi.

²¹ Kristo a ali na masumu pe, ka Nziaambi alwaatisa nde masumu ma bisi, paa ti, mu itwaari na nde, bisi diba balibweeye nha kulu a Nziaambi.

6

¹ Ni mubuu, bu yili ti bisi dili mu usala itwaari na Nziaambi, bisi dili mu uloombo beni ndaa yi mu mukonono: a dimeengele bweese ba beni diayaka kwaa nde pe, weti iloo kia buu a buu!

² Mu ngwanya, Nziaambi li mu uleele ti:
«Mu taanga diafwaana, me nayuyi we,
mu iluumbu kia liyobolo, me nayiri ku uvuusu
we☆.»

Ee-e, lolo li, mono taanga diayiluu ufwaana!
Mono iluumbu kia liyobolo!

Nziesini yanambita na nziisili a Ndaa Yimbwe

³ Bisi dili mu usa mayele mu uhele ukubusu muutu so mosi mabaka, paa ti banyaala utsoro isala kia bisi.

⁴ Ka bisi dili mu umonuu mu mandaa moosi weti basiali ba Nziaambi: mu mukonono, bisi dili mu ukama mutimi mu mapasi, mu mangebe na mu mandaa mali mu ubulusu mutimi mangoongo.

⁵ Bateti bisi na badumini bisi mu perese, batsindi baata mu usa muvuusu mu isala kia bisi, bahi bisi bisala bia mifuri, bisi diakiba likanda na diakidii mutuutu.

⁶ Bisi dili mu umweese ti, bisi dili basiali ba Nziaambi batsieeme, na ti bisi dili na nziaabili a Nziaambi, mu mukonono, na bubwe. Muheebili wa Ngira li mu usala mu bisi, na litoono la bisi lili la ngwanya.

⁷ Bisi dili mu uyiisi ngwanya, na dili moonyi mu lituu la Nziaambi. Bidwaanini bi bisi dili mu usalila mu udwaanisa mitaata mia bisi na ukala bisi-bame kwaa mitaata, ni uyiluu mandaa ma libweeye nha misi mia Nziaambi.

⁸ Bisi dili mu uyiluu buu, mu taanga di bali mu uha bisi buzitu, so a buu pe, mu taanga di bali mu utsoro bisi. Dili mu uyiluu ka buu, mu taanga dibali mu utuu bisi, so a buu pe, nha bali mu ubili bisi. Baata bali mu uholo bisi weti bangaa pia, ka bunu bisi dili mu uta ngwanya.

⁹ Bo bali mu uholo bisi weti baata babahele uyaaba, ka bunu, bisi diayiluu uyabina. Bo bali mu uholo bisi weti baata babakwa, bunu bisi dili wabisi moonyi. Bo bali mu usieembe bisi, kwahele a udusu bisi.

¹⁰ Bo bali mu unyoongoso bisi, ka bunu bisi dili

na kinyi taanga dioosi. Bali mu uholo bisi weti bawelee, ka bisi dili mu uha busini kwaa baata balaa. Bisi dili mu umonuu weti baya, ka mu uyiluu umono, bisi dili na bioosi!

¹¹ Bambaayi ba ku Kolito, bisi diatsuu kwaa beni mu ngwanya. Bisi diamaayiluu udibili beni mitimi mia bisi.

¹² Litoono la bisi mu beni, a lili na ndili pe. Ka ni beni dili mu umweese bisi litoono lilikee.

¹³ Ni mu buu, me nitsuu kwaa beni weti bu taayi ubaatsuu kwaa baana ba nde: disa weti bisi, diyiluu udibili bisi mitimi mia beni!

Disa mayele mu nziisili a bangaa mamabi

¹⁴ A diba itwaari pe na baata babali ku tsini a butee ba mamabi, babahele usa imiini mu Nzi-aambi. Mu ngwanya, buni ndaa yalibweeye yituu uvuutunu na mandaa mamabi? Buni liyalila lituu uvuutunu na pimisi?

¹⁵ Buni Kristo utuu uyuhusunu na Saatina? So a buu pe, ima ngaa imiini ali na kio kia mvuutu na muutu wuli mu uhele usa imiini mu Nziaambi?

¹⁶ Ki itwaari kili nha kati a Nzo Nziaambi na biteyi? Mundaa ti, bisa-beni dili Nzo a Nziaambi wa moonyi, weti bu Nziaambi nde makulu aleeli: «Me sa baadiaalanga na me sa baadiaatanga na bo, me sa ba Nziaambi a bo na bo sa baba baata ba me[☆].»

¹⁷ Ni mu buu,
«Dipala nha kati a bo, ditakuu na bo, buleeli Pfumu. A dibeembe pe iloo so imosi kiasumuu, na me sa yaka beni[☆].

☆ 6:16 Mik 26.12; Ezk 37.27 ☆ 6:17 Yes 52.11; Ezk 20.34

18 Me sa ba taayi kwaa beni na beni sa diba baana
ba me bababaala na babakaasa,
buleeli Pfumu Puungu-lituu✧.»

7

¹ Banduu ba me ba litoono, weti bu bisi dili
na ndasina dia pili yii, dimaasani bioosi bili mu
usumunu nyutu na muwuumu paa diba babat-
sieeme, na disaanani mifuri mu uba baata ba
ngira bakuu, mu umweese ti bisi dili mu ukiinzi
Nziaambi.

*Pawuli abayi pamini mu mamvuungu ma ku
Kolito*

² Didibili bisi mitimi mia beni! Bisi a diayiluu
ndaa yimbi kwaa muutu so mosi pe, a diabwiisi
imiini kia muutu so mosi pe, na a diasalila muutu
so mosi pe mu ndaanda a bisi.

³ A mu usieembe beni pe me ndi mu uleele buu.
Mu ngwanya, weti bu me nakwileele, beni dili ku
tso mitimi mia bisi, na bisi dili itwaari na beni so
yaba mu likwa, so a buu pe, mu moonyi.

⁴ Me ndi na ilimbisi ki inene mu beni, na me ndi
na kinyi yalaa mu beni. Me naluulu mu pamini na
ndi naluulu mu kinya ku tso mapasi moosi mali
mu ubwiilili bisi.

⁵ Mu ngwanya, so nha bisi diatoori ku itinini
kia Masedwane, bisi a diawuumi pe so hoolo. Bisi
diamoni mapasi ma mupili na mupili: makaama
na baata mu mambuu moosi, na boomo ku tso
mitimi mia bisi.

✧ 6:18 2Sa 7.14; Yes 43.6

⁶ Ka Nziaambi wuli mu uha pamini kwaa baata babahela na muwaanzi, ahamisi bisi mu taanga di a Tito ayiri.

⁷ A ndila a nziriri a Tito pe yahamisi bisi, ka mu ndaa mutata wu nde ayali mu mutindi wu beni diahamisi nde. Nde aleele kwaa bisi ti beni dili na nzala yalaa ya ubwamono me. Nde aleele bisi ka bilili bia beni ti beni dili na nyooto yalaa ya ubaasila me. Ni mu buu, kinyi a me yabwavululu.

⁸ Mu ngwanya, so bu yili ti mukaanda wu me nasionii kwaa beni, anyoongisi beni, mu taanga di me a ndi mu ubwanyoongo pe mu nde. Me nanyoongi mu nde, mu taanga di me namoni ti mukaanda wuu anyoongisi beni mwaana taanga hoolo.

⁹ Ka mu taanga di, me ndi mu uyaanga. Me a ndi mu uyaanga pe munda ti me nanyoongisi beni, ka munda ti minyoongo mia beni mimaasobo ndiaatili a beni. Minyoongo mii ali litoono la Nziaambi, pili mosi ti, bisi a diasi ndaa so mosi yimbi pe.

¹⁰ Mu ngwanya, ngebe dili mu umata kwaa Nziaambi dili mu ubiti muutu mu usobo ndiaatili na ubaa liyobolo, na a dili mu unyoongo mu dio pe. Ka ngebe dili mu umata mu mandaa ma tsi yi, dili mu ubiti ku likwa.

¹¹ Mono, mu taanga di Nziaambi asi ti beni di-mono ngebe, ngebe me diahi beni mandaa mamabwe: uba na mukonono, usa kolokolo, unyoongo mu mandaa mamabi, uba na boomo, uba na nzala yalaa mu umono me, uba na nzala yalaa mu ubweeyese mandaa, na usieembe mandaa mamabi. Beni diamweesi mu ndiaatili a beni ti, beni dili

diatsieeme mu ndaa yii.

¹² Ni mu buu, mbiiti me nasonuu kwaa beni, a mu ndaa muutu wayiluu bubi pe, so mu ndaa muutu wubayiluu bubi pe. Ka munda ti beni diyiluu uyaaba nha kulu a Nziaambi ti, beni dili na nzala yalaa mu ubaasila bisi.

¹³ Ni mu buu, mvutu a beni yahamisi bisi.

Bisi a diaholi pe ndila pamini, bisi diamoni ka kinyi yabwavulu bunene, mu umono buni Tito ali na kinyi mu mutindi wu beni boosi diadweemisi muwuumu a nde.

¹⁴ Mbiiti me nazoyi hoolo mu beni kwaa nde, beni a diamweese me tsionyi pe! Ka, weti bu bisi dibaata ngwanya, bumosi ka, ubili ku bisi diabili beni kwaa Tito yomoonu ndaa ya ngwanya.

¹⁵ Ni mu buu, litoono la nde mu beni lili mu ubwavulu bunene, mu taanga di nde ali mu ulibili moonyi buni beni boosi diatumimi nde, na bu beni diayaki nde mu buleembi na mu likiinzi.

¹⁶ Me ndi na kinyi munda ti, me utuu usa ilimbisi mu beni mu mandaa moosi.

8

Bungori ba uha kwaa libuundu la ku itinini kia Yude

¹ Baana banguu, bisi diatoono ti beni diyaaba, buni Nziaambi amweesi bweese ba nde mu mabu-undu ma mu itinini kia Masedwane.

² Mabuundu mali ku tso pasi dialaa. Ka ku tso buya ba bo, bo bamweesi ti bo bali na litoono la ukaba lavulu bunene.

³ Me ndi mbaangi mu mandaa maa. Mabu-undu maa makiha libaasila mu litoono weti bwali

mbayili a bo, na so mu iteesi kialutu mbayili a bo. Bo bakikaba buu mu ibo-makulu.

⁴ Bo bahami mu uloombo muswa kwaa bisi, paa bo ka babaa bweese ba utsinduu libaasila la bo kwaa bangaa imiini ba ku itinini kia Yude.

⁵ Libaasili la bo laluti li bisi diali diasia ilimbisi mu lo. Bo bayeelili tsiomi idiingi kia bo kwaa Pfumu, tumake kwaa bisi mu litoono la Nziaambi.

⁶ Ni mu buu, bisi dialoombi kwaa Tito mu umana isala ki ibwe, kia utolo bungori ki, weti bu nde abaandii kio.

⁷ Beni dili bisini mu mandaa moosi: imiini, nziisili, nziaabili, nyooto yalaa ya ubaasila na litoono. Mu yii, bisi diatono ti beni diba ka bisini mu bungori ba ukaba mu iteesi kiavululu.

⁸ Me a nitumu beni pe: ka mu uyaabisa beni, buni bu mabuundu mamamosi mali mu ukaba mu nzala yalaa, me ndi mu uha beni kuulu ya uyesine ngwanya a litoono la beni.

⁹ Mundaa ti, beni diayaaba bweese ba Pfumu a bisi Yiisu Kristo: nde wali isini, nde akitii muwele mu ndaa mbweeyili a beni, paa ti mu buwele ba nde, beni dibaa busini.

¹⁰ Me niha beni matsimi ma me mu ndaa yii: yavulu bubwe kwaa beni mu usa mukonono. Mundaa ti, ilimi kialabii, beni ali batsiomi mu uholo kesili ya utsinduu libaasila, na beni diayilii buu.

¹¹ Ni mu buu, mu taanga di, dimana isala kii! Dimweese litoono weti li beni diali na lo mu taanga di beni diaholi kesili yii, na diyiluu buu weti buli mbayili a beni.

¹² Mundaa ti, so muutu heeri mu mutimi mosi, Nziaambi li mu usiingi bungori baa. Nde li mu

uloombo bisi, weti buli mbayili a bisi, ka a bidia-hele pe.

¹³ Me a ndi mu uyaabisa beni yo pe, paa ti beni diba bawele, mu ndaa ubaasila baata bakimi, ka me ndi mu uleele buu paa ti baata boosi baba iteesi imosi.

¹⁴ Mu taanga di, beni dili ku tso mbayili yalaa. Yo yili mu uha beni kuulu ya ubaasila bambaayi bali ku tso manzala. Bumosi ka, iluumbu ki bo bakaaba ku tso mbayili yalaa, na beni ku tso manzala, bo sa baha beni libaasila. Ni mu uyiluu buu, beni boosi dikaaba iteesi imosi.

¹⁵ Weti bu Mabasonuu ma Ngira mali mu uleele: «Muutu wakukii bialaa, ali weti waheli ukukuu bialaa, na waheli ukukuu bialaa, a ahelili iloo pe[☆].»

Tito na bambaayi ba nde

¹⁶ Me ndi mu uvutulu matoondo kwaa Nzi-aambi bu nde asalila Tito, mu uba na nzala yalaa ya ubaasila beni, weti bu me makulu ndi na tsimi yii.

¹⁷ Tito asiingi ndoombili a bisi, na mu nzala yalaa, mawasa mawasa, nde makulu aholi kesili ya uyiri kwaa beni.

¹⁸ Itwaari na nde, bisi ditsindii mwaana nguu wu mabuundu moosi mali mu ubili, mu ndaa isala ki nde ali mu usa, mu nziisili a Ndaa Yimbwe.

¹⁹ Nha yulu a nhaa, mabuundu ka masiooli nde, mu uba mosi mu bambaayi babuyene na bisi ku midieenge mia uyakaba libaasila la bungori ba diakukii. Bisi dili mu uyiluu buu, mu ndaa buzitu

[☆] 8:15 Pal 16.18

ba Pfumu nde makulu, na mu umweese litoono la bisi.

²⁰ Bisi a diatono pe ti, batsoro bisi, mu mutindi a bisi wa usalila mboongo dindayi, di bisi dikukii mu isala kia bisi.

²¹ Munda ti, bisi diatono usalila ma ndaa mamabwe, a ndila nha kulu a Pfumu pe, ka na nha kulu a baata boosi ka.

²² Bisi dimaatsinduu mwaana nguu a bisi itwaari na bo. Mu mataanga malaa, bisi diayesini litoono la nde. Ka mu pasi taanga, nde akimweese litoono lalaa. Ka mutaanga di, nde maabwayiluu umweese litoono lalaa mu ndaa ilimbisi ki nde ali na kio mu beni.

²³ Mu ndaa yatala Tito, nde li mbaayi a me mu imiini, na nde li ka nduu a me wa isala mu Kristo kwaa beni. Mu yatala bambaayi bali mu usa midieenge na nde, bo bali bambaangi ba matsinduu mu uba na Tito. Bo ka bali mu usala mu ndaa buzitu ba Kristo.

²⁴ Dimweese kwaa bo ti, beni diayiluu utoono bo mu ngwanya, paa mabuundu masa imiini na mayaaba ti, bisi dili na buungu mu uba na kinyi mu beni!

9

Utolo libaasila munda bangaa imiini ba ku Yerusalemi

¹ A yili na ndutu pe kwaa me, mu usonuu beni mu ndaa ya uha libaasila kwaabangaa imiini ba ku Yerusalemi.

² Ngwanya, me nayaaba manzala ma beni mamabwe, na me namweese kinyi a me mu beni kwaa basi Masedwane. Me naleele kwaa bo: «Umata ilimi kialabii, baana banguu ba ku itinini kia Akayi

bali bayilimi mu uha libaasila.» Pamini a beni yahamisi baata balaa nha kati a bo.

³ Mu yii, me nitsinduu beni baana banguu ba bisi, paa ti bo banyaala utungululu ubili ku bisi diaba mu ubili beni kwaa bo. Mundaa ndaa yii, me natoono ti beni diyiluu uyilimi, weti bu me naleeli yo.

⁴ So a buu pe, mbii ti basi Masedwane bayiri itwaari na me, na bo a bamoni pe ti beni diayilimi, bisi sa dimono tsionyi mu ndaa ilimbisi kia bisi mu beni, na beni ka sa dimono tsionyi.

⁵ Ni mu buu, me namoni ti, bubwe me loombo kwaa baana banguu baa, mu utswaamina kwaa beni, mu ndaa uyakukuu bungori ba beni di-alasini. Ni mu buu, bungori me sa biba bayilimi mu taanga di me kaayiri. Na bo sa bamweese ti, beni dili mu uha, mu mutimi mosi, ka a mu mitimi mioolo pe.

⁶ Dilibili moonyi mu ndaa yi: wu ukunu bibi-kee, sa akukuu bibikee, wu ukunu biavululu, sa akukuu ka biavululu.

⁷ Nyaala muutu muutu aha weti bu nde atsimi ku tso mutimi a nde, kwahele a minyoongo so kwaamisa. Mundaa ti, Nziaambi atoono muutu wuli mu uha mu kinyi.

⁸ Na Nziaambi li na lituu la uluusu beni mu bweese ba mupili na mupili, paa beni dibaa taanga dioosi bi beni dili na nzala bio. Buu, beni sa diba ku tso mbayili yavululu, paa diyiluu mandaa moosi mamabwe.

⁹ Weti buli mu uleele Mabasonuu ma Ngira:

«Nde li mu uha bialaa kwaa bawele,

bubwe ba nde bali mu ubaanganga mu taanga
dioosi❖!»

¹⁰ Nziaambi wuli mu uha mbutu kwaa mukuni na lipa weti biloo, nde sa aha ka mbutu diavululu, di beni dili na nzala dio. Nde sa akulusu dio, paa libweeye la beni libutu mbutu dialaa❖.

¹¹ Nziaambi sa asa ti beni diba bisini mu makuulu moosi, paa ti beni dimweese mu taanga dioosi buleembi mu ukabanga bambaayi. Ni mu buu, baata balaa sa bavutulu matoondo kwaa Nziaambi, mu bungori ba bisi dikaatooso kwaa bo mu kuumbu a beni.

¹² Mundaa ti, isala ki beni dili mu ukuusu, a ili mu ubaasila ndila bangaa imiini mu manzala ma bo pe. Ka kio ili mu uhamisa baata mu usa makuundu mamalayi ma mvutili a matoondo kwaa Nziaambi.

¹³ Bu bumono ndutu a libaasila la beni, baata balaa sa babili Nziaambi mundaa buleembi na utumumu kwa beni mu Ndaa Yimbwe ya Kristo yi beni dili na pamini, na mundaa ti beni dili mu umweese mutini wu mubwe mu itwaari mu ukaba mbayili a beni kwaa bo na kwaa ba mbaayi boosi.

¹⁴ Bo sa bakuundu mu nzala yalaa mu beni, mu umweese litoono la bo mu beni, mu ndaa bweese ba ukimuu ba Nziaambi aha kwaa beni.

¹⁵ Divutulani matoondo kwaa Nziaambi mu ndaa bungori ba nde babahele na ifwaani!

10

Pawuli li mu ukala isala kia nde

¹ Me Pawuli, me ndi mu uloombo kwaa beni me makulu, me wu baata bali mu uleele ti, me

ndi waduu mu taanga di me ndi na beni, na ngaa ibaala mu taanga di me ndi la na beni. Mu buleembi na bubwe ba Kristo,

² kolokolo a beni: A dibamuu me pe mu usalila ibaala kia me mu taanga di me kaaba nha kulu a beni. Me ndi na nzala umweese ibaala nha kulu a babali mu utsimi ti, bisi dili mu usalila ndiaatili ya imuutu.

³ Ngwanya, bisi dili baata, ka bisi a dili mu udwaana pe mu ndwaanini ya imuutu!

⁴ Bidwaanini bi bisi dili mu usalila mu mudiingi a bisi, a bili bidwaanini bia imuutu pe. Ka lituu la bio lili mu ubaamata kwaa Nziaambi, mu ubwiisi matsimi ma pia, mamali weti manzo ma masodaare

⁵ na matsimi moosi ma liwaa mali mu ukoonoso baata mu uyaaba Nziaambi. Bisi dili mu ukaanga matsimi maa moosi mu bukori, paa dibiti mo mu ukuluu kwaa Kristo.

⁶ Bisi diayilimi mu usieembe wu uhele utumumu, natee mu taanga di beni dikaamweese utumumu kwakuu.

⁷ Diholo mandaa weti bu mo mali mu umonuu. Mu ngwanya, so muutu siiri imiini ti nde li ngaa Kristo, nde afwaana usa ka imiini ti, bisi ka dili bangaa Kristo weti nde!

⁸ Nha mbisi a nhaa, me a namono pe tsionyi, so bu yili ti me nasa mwaana liwaa mu litumu li Pfumu aha kwaa bisi. Litumu lii lili na nzala ukulusu imiini kia beni, ka a mu ubwiisi kio pe.

⁹ Me a ndi na nzala ya uha beni boomo mu mikaanda mia me pe.

¹⁰ Mu ngwanya, diyuu bu baata bali mu uleele: «Mikaanda mia Pawuli mili mialeme na mili na

ibaala. Ka mu taanga di nde ali nha kati a bisi mu musunyi, nde li na nyutu yadee na tsuyili a nde yili mu uha ngebe.»

¹¹ Nyaala wuli mu utsuu buu, ayiluu uyaaba ndaa yi: bu bisi dili, mu taanga di bisi dili mu usonuu mikaanda mia bisi ku la, bisi sa diba ka buu, mu biyiluu bia bisi mu taanga di bisi dikaaba nha kati a beni.

¹² Ngwanya, bisi a diyesene pe mu ufwaanisa bisi bame na baata babali mu ubili manyutu ma bo makulu. Baata baa, a bali na mayele pe. Iteesi ki bo bali mu usalila mu ufwaanisa na bambaayi, ili ki bo bakese mu ibo makulu.

¹³ Mu yatala bisi, bisi a dituu pe usa liwaa lavululu iteesi. Bisi sa disa liwaa mu iteesi kia mandili ma isala, ma Nziaambi akese, paa bisi dituu uto tee kwaa beni.

¹⁴ Bisi a dili mu ulutu mandili ma bisi pe. Bisi diakeni ulutu mo, mbiiti bisi a diakeni uto pe kwaa beni. Ka bunu, bisi diali babatsiomi mu uto tee kwaa beni mu ubee beni Ndaa Yimbwe ya Kristo.

¹⁵ Ni mu buu, bisi a dili mu usa pe liwaa lavululu, mu isala kiasa baata bakimi. Ka bisi dili na ilimbisi ti bu imiini kia beni ili mu ukulu, bisi sa dikuusu mandaa mavulu bunene nha kati a beni. Na bisi sa diyiluu mo, mu tsitsi a mandili mabakese kwaa bisi.

¹⁶ Mu yii, bisi sa dibiti Ndaa Yimbwe na tee mu bitinini bili ku mbisi a tsi a beni. Bisi sa diyiluu buu, kwahele usa liwaa mu mbutu dibaata bakimi bali mu ubaa mu isala kia bo makulu.

¹⁷ Mabasonuu ma Ngira mali mu uleele: «So muutu tooni usa liwaa, nyaala nde asa liwaa la

nde mu bi Pfumu ayiluu✧.»

¹⁸ Mu ngwanya, a muutu wuli mu umweese liwaa la nyutu a nde, nde makulu pe, bali mu usiingi, ka muutu wuli mu ubaa mbilili kwaa Pfumu.

11

Pawuli li mu ukala nyutu a nde nha kulu a batumu bapia

¹ Aa! Me natoono ti beni dikama mutimi mu mwaana lari la me! Ee, dikama mutimi mu me!

² Mundaa ti, me ndi na bukwa mu toono a beni, bukwa baa bali mu umata kwaa Nziaambi: mundaa ti, me nalasini beni mu makweele kwaa mufuru a makweele ndila mosi, ni Kristo. Me natoono umweese beni kwaa nde, weti nduumbu a mukaasa watsieeme, wuli keni a avuutu nyutu na baala pe.

³ Ka, weti bu taari afuti Eva mu mayele ma nde mamabi, me ndi na boomo ti a bayatekese matsimi ma beni, mu utakila beni na Kristo na mii mi imiini mu nde ili mu uloombo✧.

⁴ Mu ngwanya, beni dili mu uyiluu ukama mutimi mu muutu wu uyiri kwaa beni, mu uyiisi beni Yisu mukimi na wu bisi diayiisi beni. Mu yii, beni diamaayilimi ka mu usiingi muheebili na ndaa biasobuu na Muheebili a Nziaambi na Ndaa Yimbwe bi beni diayaki kwaa bisi.

⁵ Ka me nitsimi ti, me a ndi pe wavutuu mbisi nha kulu a baata ba beni dili mu uta ti, yuu batumu ba Kristo bavulu bunene!

⁶ Utuu uba wako ti, me a nayaaba pe utsuu bubwe-bubwe, ka mu ngwanya, mu ndaa yatala nziaabili, me nayiluu uyaaba. Na, bisi diamweese beni yo kwa na yaki-yaki, mu pasi taanga na mu makuulu moosi.

⁷ Mu taanga di me nayaabisi beni Ndaa Yimbwe ya Nziaambi, me nayiluu buu kwa ibuu. Me nakulii mu ndaa unaangila beni. Me bubi nasi bu nayiluu buu?

⁸ Me nakisiingi mboongo dia mabuundu makimi, paa me salila dio mu usala kwaa beni.

⁹ Mu taanga di me nali kwaa beni, me a nali mufunu kwaa muutu so mosi mu beni pe mu manzala ma me. Ka baana ba nguu ba ku Masedwane babeyi me libaasila mu bioosi biakihele me. Me nakebi nyutu a me, mu uhele uba mufunu kwaa beni mu ndaa so mosi, na me sa baahamanga mu uyiluu buu.

¹⁰ Mu kuumbu a ngwanya a Kristo yili mu me, me nileele: mu itinini kia Akayi, muutu pe so mosi wu utuu ukoonoso me mu usa liwaa mu ndaa yii!

¹¹ Mu ima me ndi mu uleele buu? Mundaa ti, me a natoono beni pe? Nziaambi ayiluu uyaaba ti me natoono beni!

¹² Me sa hama mu udiaata weti bu me ndi mu udiaata, paa me kiki kuulu kwaa baata bali mu udzoo ti, bo na bisi iteesi imosi mu isala kia Nziaambi.

¹³ Mu ngwanya, baata baa batumu ba Yiisu Kristo bapia bali. Bo miyibi mili mu uholo ifwaani kia batumu ba Yiisu Kristo.

¹⁴ Yii a yili ndaa ya ukimuu pe, mundaa ti Saatina nde makulu li mu uholo ifwaani kia tumu wa liyalila.

¹⁵ Ni mu buu, yo a yili ndaa ya ukimuu pe ti, basiali ba nde ka baholo ifwaani kia basiali ba Nziaambi wa libweeye. Ka ku manini, bo sa baholo musieende wafwaana na biyiluu bia bo.

Mapasi mamoni Pawuli mu isala kia uba tumu a Yiusu

¹⁶ Me nibwaleele yo: nyaala ti muutu so mosi anyaala utsimi ti, me ndi mubeeri a lari! So a buu pe, diholo me weti mubeeri a lari! Me ka, sa mwaana liwaa!

¹⁷ Mu ngwanya, me nayaaba ti bu me ndi mu usa liwaa, me a ndi mu utsuu pe weti bu Pfumu atoono, ka me ndi mu utsuu weti mubeeri a lari.

¹⁸ Bu yili ti, baata balaa bakimi bali mu usa liwaa mu mandaa ma imuutu, mu yii, me ka sa sa liwaa!

¹⁹ Beni bali biyeri, mu litoono loosi, beni dili mu ukama mutimi mu baata bali na lari!

²⁰ Beni dili mu ukama mutimi nha bali mu uholo beni weti batee, nha bo bali mu usalila beni mu mbweeyili a bo, nha bali mu upatila mbayili a beni, nha bali mu udiaatila beni, nha bali mu utuu beni.

²¹ Me ndi na tsionyi mu uleele ndaa yi: bisa-beni diali diayiluu udee nha kulu a mandaa maa!

Ka bunu, nha babamosi bali mu usa liwaa, me ka usa liwaa —Me ndi mu utsuu weti mubeeri a lari—.

²² Bo Baebeleo bali? Me ka Muebeleo ndi! Bo basi Iseraeli bali? Me ka musu Iseraeli me ndi! Bo baana ba Abraami bali? Me ka mwaana a Abraami ndi!

²³ Bo basiali ba Kristo bali? Ee-e — Me nitsuu weti muutu wumaabeele lari — me ndi musiali a Kristo wavulu bo! Me namono pasi diavulu

dia bo, me nali mu perese mbala dialaa kwavulu bo, bakitete me kwalaa kwavulu bo, na nali nha peembi a likwa taanga dioosi kwavulu bo!

²⁴ Mbala taana, bakuutu ba Bayuudayo bafinzi me maku-mana ma bikoti, umaasa imosi☆.

²⁵ Mbala tata, basi Looma batete me bikoti, mbala mosi, bo batete me mamanya. Mbala tata, me navuyi nha bootu ladiaami mu mubu, na me nalabisi iluumbu ibiimbili na butsuu bubiimbili mu uyooleengele mu mubu, bu nali nanambata mu mwaana itsuru kia muti.

²⁶ Mu midieenge mia me mialaa, me nali nha peembi a likwa mu tso manziali, nha kulu a biwulu, nha kulu a baana ba nguu ba me ba Bayuudayo, nha kulu a bangooyi, mu tso mangaanda na mu tsi ya tsata, mu tso mubu na nha kulu a baana ba nguu ba pia.

²⁷ Me namoni pasi mu bisala bia pasi na nziesini dia mifuri. Taanga didimoosi me a nakila tolo pe. Me nakimono pasi mu nzala na nyooto, taanga dialaa me nadii mutuutu, me namoni pasi mu kioori munda ti me nakihele bikutu.

²⁸ A nitaanga pe mapasi mana moosi masiaali, me ndi na ndaa yili mu ukanyisa me mutimi pasi iluumbu: me ndi mu unyoongo mu mabuundu moosi.

²⁹ So muutu koti mu ndeeyili, me ka ndi mu ukoto mu ndeeyili. So muutu siiri masumu, mutimi a me li mu ululu mbaa.

³⁰ Mbiiti mu usa liwaa, me sa sa liwaa mu ndaa ndeeyili a me!

³¹ Nziaambi, Taayi a Pfumu Yiisu, wubali mu ukiinzi taanga dioosi, ayaaba ti me a ndi mu ufutu

☆ 11:24 Ndi 25.3

pe pia.

³² Mu taanga di me nali ku Damaseko, mutumi a itinini kii, mu taanga dia mutini Aterasi, asusi bakebi nha kulu a minywa mia ngaanda mu ukaanga me.

³³ Ka, mu neele yali mu ibaa kia ngaanda, baloosi me mu tso itungu na basutili me ku mbari. Ni buu, me navuyi nha mioo mia nde.

12

Pawuli ayaki monini na nziaabisi

¹ Ni mu buu, me nafwaana mu usa liwaa! So bu yili ti, uyiluu buu a uli na ndutu pe. Mu taanga di, me nitsuu mu monini na nziaabisi bi Pfumu amweese kwaa me.

² Me nayaaba muutu mosi ngaa Kristo, Nziaambi anaangili nde na abiti nde natee ku kati a yulu, bilimi ka kuumi na bina bimaalabuu. Me a nayaaba pe, mbiiti mu nyutu a nde Nziaambi anaangili nde, so mu mamono misi. Ka ndila Nziaambi ayaaba buu.

³ Ngwanya, me nayaaba muutu wuu —me a nayaaba pe mbiiti mu nyutu a nde, so a mu nyutu a nde pe, ndila Nziaambi ayaaba—

⁴ banaangili nde natee ku paradiso na nde ayuyi mandaa mamahele na ifwaani, ma baata bahele uba na muswa wa utsuu mu mo.

⁵ Me aba utuu usa liwaa la me mu muutu wuu, ka mu me, me a nisa pe liwaa mu ndaa so mosi, ka ndila mu ndeeyili a me makulu.

⁶ Mbiiti me aba natoono usa liwaa, a buwulu pe me nakeni usa, ka ndila ngwanya me nakeni uleele. Ka me ndi mu ubisi usa liwaa, munda

ti, me a natoono pe ti baata batsimi ti me navulu mandaa ma bali mu umono mu me, so a buu pe, mabali mu uyu mu me,

⁷ mu toono a nziaabisi a me ya ukimuu. Ni mu buu, mu usa ti me nyaala uluulu mu liwaa, batsoki me tsieende limosi mu tso nyutu, weti tumu a Saatina wubatsinduu mu ubaatetanga me, paa me nyaala uluulu mu liwaa.

⁸ Mu ndaa yii, me naloombi kwaa Pfumu mbala tata, paa nde akuulu me mu pasi di.

⁹ Nde avutili kwaa me: «Bweese ba me bakuu kwaa we! Lituu la me lili mu umonuu ku tso ndeeyili.» Ni mu buu, me navulu utoono usa liwaa la me mu tso ndeeyili a me, paa ti lituu la Kristo lidiaala mu me.

¹⁰ Ni mu buu, me ndi na kinyi mu taanga di me ndi ku tso ndeeyili, kutso bituyi, mapasi, mu kwaamisa na mu minyoongo bi me ndi mu umono mu Kristo. Mundaa ti, mu taanga di me ndi ku tso ndeeyili, ni mu taanga dii ka me ndi na mifuri.

Minyoongo mia Pawuli mundaa basi Kolito

¹¹ Me natsuyi weti ngaa lari: beni diabamuu me mu utsuu weti buu, ka bunu, beni diaba di-afwaana ukala me. Mundaa ti, me a ndi pe muutu wavutuu mbisi nha kulu a baata ba beni dili mu uta ti, yuu batumu ba Kristo bavulu bunene, so bu me ndi muutu wa buu a buu.

¹² Biyiluu bili mu umweese ti me tumu a Yiisu Kristo ndi, biayilimi nha kati a beni mu mukonono wakuu: mu biliimbi bia ukimuu, mandaa ma lituu na bimaanga.

¹³ Ki ndaa yi me nayiluu mu mabuundu makimi, yi me nahele uyiluu kwaa beni, so a ndila ti me

a nali mufunu kwaa beni pe? Mu yii disa me kolokolo mu ndaa pelili a libweeye!

¹⁴ Me ndi mu uyilimi mu uyiri kwaa beni mbala ya mutata, na me a niba mufunu kwaa muutu pe. Me ndi na nzala a beni, ka a mboongo dia beni pe. Mu ngwanya, a baana pe bali mu usala mboongo mu ubuungulu bataayi ba bo, ka bataayi bafwaana mu usala mboongo mu ubuungulu baana ba bo.

¹⁵ Mu me, me sa ba na kinyi yalaa mu uha biloo bioosi bi me nabaa, na uyeelele nyutu a me makulu mu ndaa beni. Beni sa dihele uyiluu utoono me, so me tooni beni kwalaa?

¹⁶ Ni mu buu, beni diasiingi ti, me a nali mufunu kwaa beni pe. Ka baata babamosi sa baleele ti, me ndi na mayele mamabi, me naloosi beni mu mweete.

¹⁷ Buni, nha kati a baata ba me natsinduu kwaa beni, uli na so mosi mu bo wu me natsinduu mu usalila beni munda mbweeyili a me?

¹⁸ Me naloombi kwaa Tito mu uyiri kwaa beni, na me natsindii nde itwaari na mwaana nguu wu beni diayaaba. Buni, Tito afuti beni mu uholo biloo bia beni? Bisi a nde a diakisala mu muheebili mosi pe, na a diakiduku kuulu mosi pe?

¹⁹ Umata bele pee, helape beni dili mu utsimi ti, bisi dili mu usaa ukala manyutu ma bisi nha kulu a beni? Ngori! Bisi dili mu utsuu mu itwaari na Kristo, nha kulu a Nziaambi. Bambaayi ba litoono, mandaa maa moosi, mali ndila mu ukulu beni mu imiini.

²⁰ Me ndi na boomo ti, mu taanga di me kaato kwaa beni, me a niyabaasa pe beni weti bu me

natoono, na beni a dimono me pe weti bu beni dia-toono. Me ndi na boomo ti, a muba na makaama, musoyi, makesi, kabini, pia, tsa, lidzoo na butsa-butsa.

²¹ Me ndi na boomo ti mu taanga di me kaab-wayiri, Nziaambi a me a amweese me tsionyi mu toono a beni, na ti me a lili mu ndaa baata babalayi bakeni mu usa masumu weti bu bo bakiyiluu tsiomi, na babali keni a bakiingili mayele pe mu usiisi tsoongili, ipuupu na biyiluu bia tsionyi bi bo bakiyiluu.

13

Ukumunu kwa tsieelele na mabwee

¹ Me sayiri kwaa beni mu mbala ya mutata. Weti buli mu uleele Mabasonuu ma ngira: «Mu uyambila pasi ndaa, bwafwaana mu uyuu imbaangi kia baata boolo, so a buu pe batata✧.»

² Me nidutu matswi ma baata babayilii masumu tsiomi na ma bana boosi. Me nakwidutu matswi ma beni nha me nayiri kwaa beni mu mbala ya dioolo, na me nibwaleele beni yo mu taanga di, bu me ndi la na beni: nha me kaayiri kwaa beni, me a nimono ngebe a muutu so mosi pe.

³ Mu ngwanya, beni dili mu usaa iliimbi kili mu umweese ti, Kristo li mu utsuu mu me. Nde wahеле udee nha kulu a beni, ka nde li mu umweese lituu la nde nha kati a beni!

⁴ Mu ngwanya, mu taanga di bakomi Kristo nha kuruwa, nde ali adee. Ka mu taanga di, nde li moonyi mu lituu la Nziaambi. Mu itwaari na nde,

✧ 13:1 Ndi 19.15; Mat 18.16; 1Ti 5.19; Ebe 10.28

bisi ka dili diadee. Ka munda a beni, bisi sa diba moonyi na nde, mu liina lituu la Nziaambi lii.

⁵ Difuulu mitimi mia beni, dikengese beni bame mbiiti beni dili mu tso imiini. Buni, beni a di-ayaaba pe ti Yiisu Kristo li mu beni? So beni a dimoni buu pe, helape beni a diakengese pe bubwe.

⁶ Ka me ndi na ilimbisi ti, so beni dikengisi bubwe, beni sa diyaaba ti, bisi a diabwiiri pe.

⁷ Bisi dili mu ukuundu Nziaambi, paa ti beni dinyaala uyiluu mandaa mamabi. Bisi a dili na nzala ya umweese ka pe mbiingili a bisi. Ka bisi di-tooni umono beni mu uyiluu mandaa mamabwe: so bu yili ti ku peembi ya bisi, bisi aba diakeni ubwa munda ukengese kuu!

⁸ Munda ti, bisi a dili na lituu la utemenene ngwanya a Nziaambi pe. Ndaa yi bisi dituu uyiluu, ndila ya usala mu ndaa yo.

⁹ Ni mu buu, bisi dili mu uyaanga mu taanga di bisi dili babadee, nha beni dili ngwanya na mifuri. Yi ni ndaa, yi bisi dili mu uloombo mu makuundu ma bisi: ti beni diyavutuu mu kuulu ya imiini.

¹⁰ Dimono ndaa yi me ndi mu usonuu kwaa beni, bu me keni la na beni: Mu taanga di me kaaba na beni, me nyaala uba na nzala ya usieembe beni mu ibaala weti buli litumu li Pfumu aha me, la utuungu libuundu la beni, ka la utsala lo pe.

¹¹ Nha tsieelele, baana ba nguu ba me, diba mu kinyi. Diyiri avutuu mu kuulu ya imiini, dihamisina bana mu bana, na diyuhusunu beni na beni. Didiaala mu iyeenge, na Nziaambi wa litoono na wa iyeenge sa aba na beni!

¹² Dibihisini beni na beni mu litoono, weti bwafwaana kwaa bangaa imiini.

Bangaa imiini boosi baheeri beni mabwee.

¹³ Nyaala bweese ba Pfumu Yiisu Kristo, litoono la Nziaambi na itwaari kia Muheebili wa Ngira biba na beni boosi!

New Testament in the Yaka language (Congo-Brazzaville)

The New Testament in the Yaka language of the Congo

copyright © 2024 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ivatan (Yaka)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 16 May 2025 from source files dated 17 May 2025

3b876d40-c02b-5fa1-8385-1b3b9a90b6ec